

ÅRSBERETNING 2010, BOKOLLEKTIVET, OSLO KRISESENTER

Alle bildene i årsberetningen er av Björg Thorhallsdóttir

Innhold

1	Organisasjon.....	3
1.1	Organisasjonsform.....	3
1.1.1	Historikk	3
1.2	Styrerepresentanter	4
1.3	Bokollektivets formål	4
1.4	Medlemskap i paraplyorganisasjon.....	6
2	Økonomi	6
2.1	Finansiering	6
2.2	Revisjonsfirma	6
2.3	Personal og bemanningsplan	6
2.4	Antall stillingshjemler	7
2.5	Avlønning og forsikringsordninger	8
2.6	HMS.....	8
2.7	Sykefravær	8
2.8	Tiltak for likestilling.....	9
3	Bokollektivet og ytre miljø	9
4	Intern opplæring, kompetanseheving og samarbeidsmøter	13
4.1	Intern kompetanseutvikling	13
4.2	Ekstern kompetanseutvikling	14
4.3	Samarbeidspartnere og utadrettet virksomhet	15
5	Belegg og særlig tilrettelegging.....	16
5.1	Belegg.....	16
5.2	Barn og unge	19
5.3	Funksjonshemmede	19
5.4	Eldre	19
5.5	Kvinner med minoritetsbakgrunn	19
5.6	Sikkerhet.....	19
6	Bokollektivets faglige tilnærming og faglige plattform	20
6.1	Verdigrunnlag	20
6.1.1	Relasjon og relasjonskompetanse	21

6.1.2	Regler og bestemmelser	22
6.1.3	Omsorgsfullt konfronterende	23
6.2	Målgruppens utfordringer	23
6.3	Bokollektivets tilbud for kvinnene	25
6.3.1	Individuelle tilbud for kvinnene	25
6.3.2	Tilbud for gruppa	26
6.3.3	Beboernes medvirkning.....	29
6.3.4	Oppbevaring av private eiendeler	30
6.3.5	Medisinsk tilsyn og behandling.....	30
7	Oppbevaring og behandling av personopplysninger	30
7.1	Saksmapper og rapportsystem	30
7.2	Data	31
7.3	Fax og post.....	31
8	Utfordringer.....	31
8.1	Plass i tiltakskjeden	31
8.2	Nasjonal plan; handlingsplan mot tvangsekteskap	32
8.3	Andre utfordringer	33
8.3.1	Samarbeid med andre.....	33
8.3.2	Ensomhet etter utflytting.....	33
8.3.3	Psykisk helse	34
8.3.4	Registrering og dokumentering	35

1 Organisasjon

1.1 Organisasjonsform

Bokollektivet er en avdeling som administrativt ligger under Oslo Krisesenter. Seksjonsleder på Bokollektivet er en del av Oslo Krisesenters lederteam.

Se ellers Oslo Krisesenters årsberetning

1.1.1 Historikk

Det eksisterende Bokollektivet har sin bakgrunn i et tidligere Bokollektiv. Det "gamle" Bokollektivet var et prosjekt som ble startet opp i mai 2000, og avsluttet i desember 2004, grunnet manglende økonomiske bevilgninger.

Bokollektivene for minoritetskvinner har sin forhistorie i "Brobyggerprosjektet" som ble startet på Oslo Krisesenter i 1999. De ansatte på senteret observerte at flere kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn slet spesielt med å gjennomføre ønsket om å forlate overgriper etter krisesenteroppholdet. Dette gjaldt både kvinner som hadde vært utsatt for partnervold og de som var truet med vold og tvang fra sin biologiske familie. Særlig kvinner som hadde kort botid i Norge, og de som hadde vært isolert i familien, var i målgruppen. Disse kvinnene hadde stort hjelpebehov i re-etableringsfasen, både fordi de hadde mistet hele sitt sosiale nettverk etter bruddet med voldsutøver(ne), og fordi de manglet grunnleggende kunnskap om det norske samfunnet, hjelpeapparatet og sine rettigheter. I tillegg manglet de det norske språket.

Brobyggerprosjektet bekreftet at flere av kvinnene trengte tett og langvarig oppfølging. De trengte ikke bare beskyttelse, men mye praktisk hjelp og psykososial støtte. Dette var behov som var vanskelig å møte innenfor krisesenterets rammer, men som man mente kunne ivaretas i et kollektivt botilbud. Mai 2000 ble Bokollektivet opprettet som et treårig prosjekt innen rammen av Brobyggerprosjektet, for senere å bli en avdeling direkte under Oslo Krisesenter.

Disse observasjonene blir også understøttet av prosjektet "Ny i Norge" på Oslo Krisesenter. Prosjektleder Kristin Berntsen utarbeidet en prosjektrapport i januar 2008, som viser at disse elementene fortsatt er aktuelle.

1.2 Styrerepresentanter

Oslo Krisesenters styre representerer også Bokollektivet.

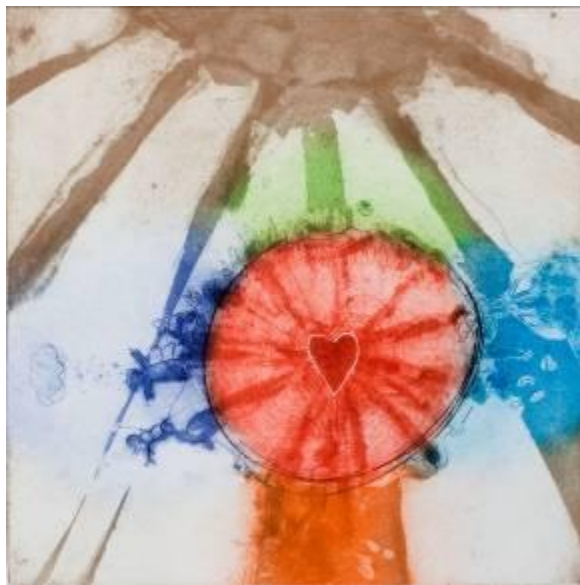
1.3 Bokollektivets formål

Bokollektivet skal ta i mot og gi tilbud til minoritetskvinner som er på flukt fra familien grunnet tvang, trusler eller vold, herunder tvangsekteskap enten før eller etter inngått ekteskap. Målgruppen er kvinner som trenger mer oppfølging og over noe lenger tid enn det krisesenteret normalt er ment å skulle tilby.

Vanligvis vil det være tre grupper som peker seg ut i forhold til behov for tilbudet Bokollektivet kan gi:

- Kvinner som er vokst opp i Norge, som står i fare for å bli eller har blitt utsatt for tvangsekteskap.
- Nyankomne kvinner som er gift med menn med minoritetsbakgrunn, der ekteskapet medfører en livssituasjon preget av tvang, vold og mishandling.
- Kvinner som er utsatt for ekstrem frihetsbegrensning og kontroll av sin familie eller svigerfamilie

Gruppene vil gå over i hverandre.

Mål for oppholdet i Bokollektivet:

- Støtte og utvikle kvinnenenes egne ressurser, slik at de blir i stand til å ta ansvar for seg selv, sitt liv og sine valg uten støtte fra familien.
- Være et fysisk trygt sted med hensyn til faren for tvang, trusler og vold.
- Ha en rådgivende og støttende funksjon med fokus på kvinnenenes situasjon og de valg de vil ta.
- Hjelp kvinnene til å stabilisere seg etter traume - opplevelser. Skape muligheter for selvutvikling.
- Gi kunnskap om det norske samfunnet og deres rettigheter, muligheter og plikter.
- Hjelp til med å komme i gang med norskopplæring, utdanning eller jobb
- Skape et fellesskap med andre i samme situasjon, nettverksarbeid.
- Hjelp og støtte ved etablering i egen bolig etter Bokollektivet.

Bokollektivet kan også gi råd og veiledning til samarbeidspartnere (lærere, helsesøstre, barnevern og andre) som kommer i kontakt med kvinner i målgruppen, i tillegg til å spre kunnskap om denne gruppas spesielle situasjon overfor politikere og fagmiljøer og publikum generelt.

"Leilighetsprosjektet"

Byrådsavdelingen ga Oslo Krisesenter v/Bokollektivet høsten 2008 i oppdrag å samarbeide med Ungbo-boligtiltak for ungdom 17-23 år, om etablering av et oppfølgingsteam som skulle følge opp beboere i 3 egne leiligheter. Målgruppen skulle være unge kvinner, menn og par fra hele landet utsatt for tvangsekteskap. Etableringen av oppfølgingsteamet var på plass i løpet av våren 2009.

Oppfølgingsteamet er et prosjekt som i første omgang skulle vare ut 2009. Prosjektet ble forlenget, nå foreløpig ut 2011. Etter vedtak om forlengelse av prosjektet er Bokollektivets antall ansatte i prosjektet utvidet til 2,5 stilling fra januar 2010. De ansatte har hatt opplæring i Bokollektivet, og deltar i teammøter, fagdager og veiledning på lik linje med de andre ansatte i Bokollektivet.

Prosjektet har økt fra 3 til 7 leiligheter.

Prosjektet har skrevet en egen prosjektrapport.

1.4 Medlemskap i paraplyorganisasjon

Stiftelsen Oslo Krisesenter, og dermed også Bokollektivet er medlem i Krisesentersekreteriatet og arbeidsgiverorganisasjonen HSH.

De ansatte er medlemmer i KLP i henhold til selskapets forskrifter.

2 Økonomi

2.1 Finansiering

Bokollektivet ble også i 2010 finansiert som krisesentrene med kommunale og statlige midler, etter en fordelingsnøkkel på 20 % fra Oslo kommune og 80 % fra staten. Den offentlige finansieringen av Bokollektivet var på kr. 3 769 068,-. Tilleggsfinansiering var på kr 254 674,- i beboerbetaling og kr 992 000,- i offentlige midler til nevnte "Leilighetsprosjekt" i samarbeid med Ungbo.

Bokollektivet fikk i tillegg i 2010 fra Bufdir-Barne- ungdoms og familiedirektoratet, kr 240 000,- for å beskrive den faglige tilnærmingen og det daglige arbeidet i Bokollektivet. Rapporten "Første dag var jeg redd, men glad også" er distribuert både gjennom Bufdir, Krisesentersekreteriatet og Oslo Krisesenters egne nettsider. Se beskrivelse av rapporten senere i årsberetningen.

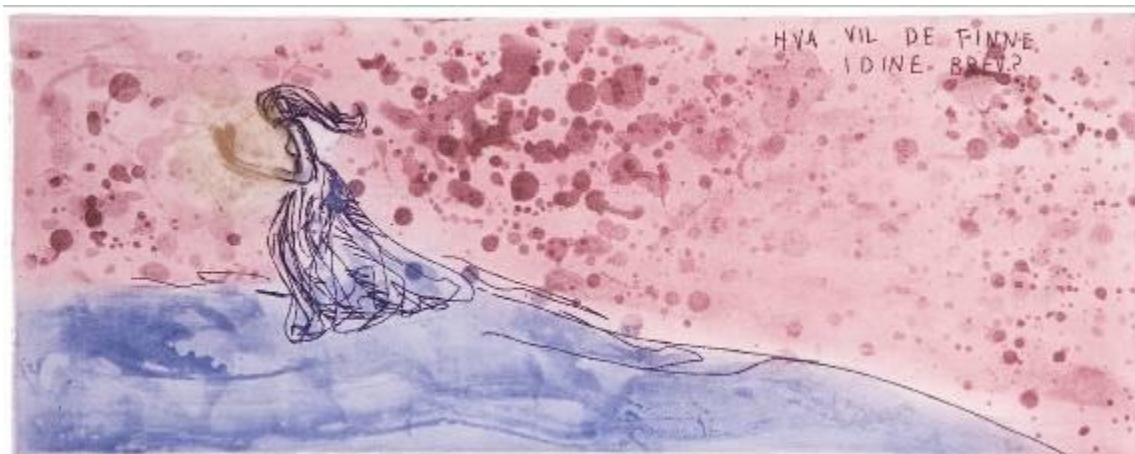
2.2 Revisjonsfirma

Bokollektivet har eget budsjett, men bruker samme revisjonsfirma som Oslo Krisesenter. Oslo Krisesenter har ekstern regnskapsfører og autorisert revisor; Berge og Lundal Revisjonsselskap A/S, Tullinsgate 2, 0166 Oslo. Revisorgodkjent regnskap for 2010, ligger ved denne årsrapporten.

2.3 Personal og bemanningsplan

Bokollektivets turnus har det siste året ikke gjennomgått noen store endringer. Fortsatt er det slik at mye møtevirksomhet og samarbeid med andre offentlige instanser må foregå på dagtid. Dette er en stor del av arbeidet i Bokollektivet, og krever derfor at det minimum er to på jobb på dagtid. Vi erfarer at beboerne sliter med ulike psykiske reaksjoner, noe som ofte kommer til uttrykk på kvelder og i helger. Det må derfor være personale tilgjengelig både på dag, kveld og helg.

Onsdag er personalets møtedag, og alle fast ansatte er derfor på dagvakt. Denne dagen gjennomføres både personalmøter (teammøter), fagdager og beboermøter.

Bokollektivet har en 8 ukers turnus med arbeid hver 4. helg. Nattevaktene er "lånt ut" av Oslo Krisesenter, og derfor ansatt der.

Bokollektivet har bestrebet seg på å ansette mennesker med ulik utdanning og erfaring. Personalgruppen har ansatte med både etnisk norsk og ikke etnisk norsk bakgrunn. Bokollektivet ønsker at personalgruppen skal være mangfoldig og forskjellige, selv om vi har den samme faglige plattformen.

2.4 Antall stillingshjemler

Bokollektivet har 5 årsverk, leilighetsprosjektet har 2,5 årsverk og avdeling for menn har 1 årsverk med følgende kvalifikasjoner:

Stillingstittel	Bakgrunn og erfaring
Seksjonsleder, 100 %	Barnevernspedagog og familierapeut Erfaring fra psykiatri, rus og familiearbeid ved ulike institusjoner.
Sosialkonsulent/ Miljøterapeut, 100 %	Universitetsfag innen kultur, samfunnsfag og psykologi. Master i "philosophy in peace and conflict"
Sosialkonsulent/ Miljøterapeut, 100 %	Sosionom

Sosialkonsulent/ Miljøterapeut, 100 %	Sosionom (Foreldrepermisjon)
Sosialkonsulent/ Miljøterapeut, 100 %	Barnevernspedagog (Foreldrepermisjon)
Sosialkonsulent/ Miljøterapeut, 100 %	Sosionom (vikar for foreldrepermisjon)
Sosialkonsulent/ Miljøterapeut, 100 %	Master i arabisk (Vikar for foreldrepermisjon)
Prosjektleder, leilighetsprosjektet, 100 %	Barnevernspedagog
Prosjektmedarbeider, 100 %	Sosionom, hjelpepleier
Prosjektmedarbeider, 50 %	Bachelor i pedagogikk (permisjon)
Prosjektmedarbeider, 50 %	Studier innen antropologi og film (vikar for permisjon)
Prosjektleder, avdeling for menn, 100 %	Barnevernspedagog og kognitiv terapeut

2.5 Avlønning og forsikringsordninger

De ansatte lønnes etter avtale, med tilnærmet kommunal tariff. Alle ansatte er medlemmer i KLP, og det er tegnet yrkesskadeforsikring og gruppelevsforssikring.

2.6 HMS

Bokollektivet samarbeider med Oslo krisesenter om HMS. Oslo Krisesenter utvikler kontinuerlig sitt arbeid med Helse, Miljø og Sikkerhet. Krisesenteret gjennomfører brannøvelser, branninspeksjoner og andre lovpålagte tiltak. Det legges også stor vekt på det psykososiale arbeidsmiljøet.

2.7 Sykefravær

Sykefraværet i 2010 var på 14 % og størstedelen skyldtes svangerskapsrelaterte plager.

Seksjonsleder har tett oppfølging med de ansatte og bokollektivet har fokus på både det psykososiale og det fysiske arbeidsmiljøet.

2.8 Tiltak for likestilling

Bokollektivet ligger administrativt under Oslo Kriesesenter, og følger Oslo Kriesesenters vedtekter. Bokollektivet har, som Oslo Kriesesenter bare kvinnelige ansatte. Dette er nedfelt i Oslo Kriesesenters vedtekter. Ledige stillinger blir utlyst i henhold til gjeldende regelverk.

3 Bokollektivet og ytre miljø

Det tidligere Bokollektivet leide lokaler av den diakonale stiftelsen på Lovisenberg. Det nye Bokollektivet holder til i en loftsleilighet. Ombygging av loftet var ferdig sommeren 2007. I august 2007, flyttet de første beboerne inn. Bokollektivet består av 5 beboerrom/hybler og fellesrom.

Beboerrom/hybler

Hver kvinne har sitt eget rom. Hybelen er kvinnens private arena, og personalet går ikke ubedt inn dit. Unntak kan gjøres dersom vi frykter at beboeren er syk eller skadet.

Rommene er av ulik størrelse, men møblert med seng, kommode, klesskap, skrivebord og nattbord. I tillegg har alle rommene dyne, pute, sengetøy, håndklær, lamper, sengeteppe, puter, teppe, speil og CD-spiller.

Stue/kjøkken

Sentralt i Bokollektivet ligger stua som er kombinert med en kjøkkenkrok. Siden dette er en loftsleilighet er rommene ikke store, men det er likevel blitt plass til en sittegruppe med TV, DVD og stereoanlegg og et spisebord hvor alle måltid inntas. I tillegg er det i tilknytning til stua et lite rom med puter, for avslapping og rekreasjon. Stua blir mye benyttet og er et naturlig samlingssted, den brukes til felles frokost hver dag, hobbygruppe på kveldstid, høytlesning, TV-titting, prat og spill.

Kjøkkenkroken er ikke stor, men hyggelig innredet med komfyr, oppvaskmaskin, mikroovn og kjøleskap. I tillegg er det alt som trengs av servise og bestikk, samt andre kjøkkenmaskiner som kaffetrakter og brødrister. Beboerne har mulighet til å oppbevare sin egen mat i skaplass som blir tildelt dem, i tillegg til i kjøleskap. Beboerne har også et eget kjøleskap på rommet. Det er også frysere tilgjengelige for beboerne. Beboerne benytter kjøkkenet til å lage mat enkeltvis eller i fellesskap. Kjøkkenet blir også benyttet til matlagingsgrupper.

I alle fellesrom, kontor og beboerrom henger bilder som er laget av kunstneren Bjørg Thorhallsdottir, og som er gitt i gave til Bokollektivet av kunstneren selv. I tillegg blir det tatt bilder på turer og aktiviteter. Disse blir rammet inn og står fremme så lenge den aktuelle beboeren bor i kollektivet. Ved utflytting blir fotografiene fjernet.

Vaskerom

Beboerne har eget vaskerom, med tilgang på vaskemaskin, tørketrommel, strykejern og strykebrett. Vi har ikke så gode forhold for lufttørring av tøy.

Møterom

Møterommet er et flerbruksrom som blir benyttet til ulike aktiviteter. Dette er et relativt stort rom, hvor det er takvinduer som gjør det lyst og trivelig. Rommet er innredet med en sofakrok med TV, stereoanlegg og DVD, et møtebord og enkelt undervisningsutstyr, i tillegg til en bibliotekavdeling med mest faglitteratur, men også noe skjønnlitteratur. I tilknytning til dette rommet er det også et kjøkken med nødvendig utstyr.

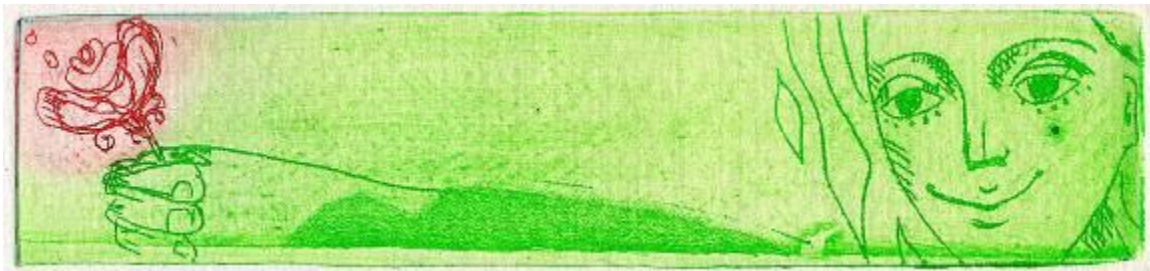
Møterommet har også en PC til bruk for beboerne med skriver og internett-tilgang. Da personalet har lite kontorplass, blir dette rommet også benyttet som en avlastning for personalkontorene, spesielt hvis det er flere på jobb. Til dette bruk har vi også en bærbar PC som kun personalet kan benytte.

Møterommet blir brukt til samtaler, ansvarsgruppemøter eller andre møter hvor eksterne samarbeidspartnere er med, personalmøter, beboermøter, norskkurs, kurs og temamøter, feiringer og fester. På møterommet har vi også tilgang på enkelt trimutstyr og matter, slik at rommet også kan bli brukt til trim og yoga. Utenom møter og fellesaktiviteter er det mulighet for beboerne å bruke dette rommet på kveldstid hvis de ønsker å trekke seg litt tilbake fra de andre og lese eller se TV.

Møterommet ligger litt avskjermet fra selve Bokollektivet. Dette blir derfor også benyttet til samtaler og oppfølging av dagbrukere, som i hovedsak er tidligere beboere.

Personalkontor

Bokollektivet har to kontorer. Et for seksjonsleder og et miljøterapeutkontor. Kontorene er små, og det kan oppstå problemer hvis flere trenger tilgang på PC og telefon samtidig. Personalet er likevel fleksible og finner løsninger, som f. eks å bruke møterommet.

Lokaler egnet til fritidsaktiviteter

Det er ikke egne lokaler som er egnet til fritidsaktiviteter i bokollektivet. De lokalene Bokollektivet disponerer er å betrakte som flerbrukslokaler.

Samvær med eget nettverk

Bokollektivet har dessverre ikke anledning til å legge til rette og stille lokaler til disposisjon med tanke på kvinnenes behov for samvær med eget nettverk. Grunnen til dette er at vi av sikkerhetsmessige grunner ikke oppgir Bokollektivets adresse. Vi kunne ønske oss mulighet for dette, f. eks et annet sted i byen, men det reiser seg mange spørsmål knyttet til sikkerhet ved gjennomføring av et slikt tiltak. Dette har derfor ikke blitt prioritert.

Uteareal

Bokollektivet disponerer en takterrasse som er fri for innsyn. Ellers benytter vi oss av det offentlige uterom når dette er mulig med hensyn til sikkerhet.

Vedlikehold og hygienisk standard

Bokollektivet benytter seg av rengjøringspersonale fra Oslo Krisesenter, for vask av kontorer og felleslokaler 2 ganger i uka. Kvinnene skal selv vaske og holde orden på sine egne rom. I tillegg til dette vasker kvinnene fellesarealene flere ganger i uka.

Hovedrengjøring i fellesrom blir gjort av kvinnene og personalet i fellesskap.

Ved utflytting skal beboerrommet vaskes og klargjøres for neste bruker. Den utflyttede beboeren har selv vasket rommet, og dette blir sjekket og fulgt opp av kontaktpersonen. I tillegg er det en ansatt som er ansvarlig for at rommet er klargjort og at feil og mangler blir utbedret.

Lokalisering i nærmiljøet:

Offentlig kommunikasjon:

- Bokollektivet ligger nær offentlig kommunikasjon

Arbeidsmuligheter:

- Bokollektivets beliggenhet gjør det mulig for beboerne å ha arbeid eller gå på skole.

Sikkerhet:

- Bokollektivets bygning er vurdert som sikker for dem som bor her. Med dette mener vi at ingen uvedkommende vil kunne få adgang til eller komme seg inn i Bokollektivet.

Om leilighetene i leilighetsprosjektet, se egen prosjektrapport fra prosjektet.

I midten av oktober 2010 brant det i Bokollektivet, og felleskjøkkenet ble totalskadet og hele etasjen ble røykskadet. Ingen beboere eller personal ble skadet.

I den tiden hvor rommene ikke kunne brukes, ble det merkbart hvor mye det fysiske miljøet betyr for beboere, og for personalet. Beboerne uttrykte at de følte at de stod uten hjemmet sitt. Gruppefølelsen i beboergruppa ble først styrket, men etter hvert svekket av at de daglige rutinene som felles måltider, sosialt samvær, grupper og rekreasjon i fellesmiljøet foregikk på andre arenaer. For personalgruppa resulterte dette i vanskeligheter med å samle beboergruppa, færre steder for formelle møter og samtaler, da beboerne brukte personalrom og personalkjøkken. Det ble færre muligheter for uformelle samtaler under f. eks fellesmåltider og TV-titting.

Alle rom i Bokollektivet var rengjort, istandsatt og i bruk igjen i midten av desember. Gjennom siste del av desember har personalet jobbet aktivt for å styrke gruppefølelsen og gjeninnføre daglige rutiner. Personalgruppa ser at dette krever aktiv jobbing og bevist miljøterapeutisk tilnærming for å kunne lykkes.

4 Intern opplæring, kompetanseheving og samarbeidsmøter

4.1 Intern kompetanseutvikling

Bokollektivet benytter seg av Oslo Krisesenters månedlige fagdager med interne og eksterne forelesere. Fokus i fagdage har i 2010 blant annet vært: "Menn utsatt for vold", og "Samtalen, teori og praktiske øvelser". Krisesenteret har også hatt fagdager med fokus på fagpersonlig utvikling ledet av ekstern konsulent.

Nyansatte i Bokollektivet har mulighet til å følge Oslo Krisesenters interne kurs i voldsproblematikk og opplæringsdager for nyansatte. En egen opplæringsplan for nyansatte i Bokollektivet/Leilighetsprosjektet/Oslo Krisesenter er utarbeidet.

I tillegg har Bokollektivet egne planleggings- og internopplæringsdager.

Bokollektivets ansatte har hatt jevnlig veiledning med psykologene fra Brobyggerprosjektet ved Aker familievernkontor.

Seksjonsleder har jevnlig saksveiledning med de ansatte, og det er faste ukentlige fag- og teammøter i Bokollektivet. På teammøtene er det også muligheter for å invitere andre til å undervise/gi informasjon om ulike temaer. I 2010 har vi blant annet hatt besøk av JURK (Juridisk Rådgivning for Kvinner), som også har startet et samarbeid med Oslo Krisesenter.

4.2 Ekstern kompetanseutvikling

Seksjonsleder har deltatt og fullført Krisesenterskolen i regi av RVTS- regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, samt årsmøter og fagdager i regi av Krisesentersekretariatet. Seksjonsleder deltar også på lederopplæring med ekstern konsulent i regi av Oslo Krisesenter.

En ansatt har deltatt på opplæring i veiledning på Diakonhjemmets sosialhøgskole i forbindelse med studentansvar.

Ansatte har deltatt på ulike kurs, seminarer og fagdager med temaer som er aktuelle for Bokollektivet. Dette har blant andre vært i regi av Mira senteret-ressurscenter for minoritetskvinner, IKAF og Hana-senteret-Den irakiske kurdiske asylsøker og flyktninger organisasjon og deres senter mot tvangsekteskap, Bufdir-Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, RVTS og DIXI-ressurscenter for voldtatte

Bokollektivet er alltid positive til å ta i mot studiebesøk fra ulike fagpersoner, tiltak og instanser. Vi opplever at dette også gir oss et faglig utbytte. Vi har derfor også imøtekommet ønsker om praksisplasser og hospitering. I 2010 har vi hatt studenter fra Høgskolen i Kristiansand og Diakonhjemmet. Representanter fra Bokollektivet, samt daglig leder ved Oslo Krisesenter har også besøkt andre tiltak rettet mot tvangsekteskap og æresrelatert vold.

Daglig leder og seksjonsleder hadde våren 2010, med støtte fra IMDi- Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet, et svært utbytterikt studieopphold på Sri Lanka. Dette studiebesøket innbefattet besøk på politistasjoner, barnehjem, krisesentre, sykehus, justisdepartementet og mødre hjem, samt diskusjoner knyttet til temaet tvangsekteskap med lederne fra kvinneorganisasjonen Women in Need. De ulike tiltakene vi besøkte var lokalisert i Colombo, men også i mindre byer som blant annet Anuradhapuhra. Studiebesøket var svært utbytterikt med tanke på det vi lærte om kvinners situasjon på Sri Lanka, samtidig fikk vi i gang et nettverk på Sri Lanka til nytte for norske jenter som blir utsatt for

tvangsekteskap på Sri Lanka. Vi bidro også til å øke bevisstheten om tvangsekteskapsproblematikken hos ledelsen i Women in Need.

4.3 Samarbeidspartnere og utadrettet virksomhet

Ansatte ved Bokollektivet har i 2010 hatt samarbeidsmøter/kontakt med følgende instanser: Barnevernstjenesten, Boligtjenesten og Sosialtjenesten både i bydelene i Oslo og andre kommuner, politiet, legevakten, Mira senteret, en rekke forskere, IMDi's kompetanseteam om tvangsekteskap, Rødekorstelefonen mot tvangsekteskap, RVTS, flere advokater og psykologer, Lovisenberg psykiatriske sykehus, det tidligere Brobyggerprosjektet, Ungbo, Primærmedisinsk verksted, ulike innvandrersorganisasjoner, tolketjenester, fysioterapeuter og tannleger. Kontakten med disse instansene har omhandlet både spesielle saker og generelt om målgruppens utfordringer.

Oslo Krisesenter har et godt nettverk av advokater med ulike spesialfelt, i 2007 ble dette samarbeidet formalisert ved at det ble opprettet en advokatvakt på senteret. Advokatvakten kan benyttes av brukere og ansatte for juridiske problemstillinger, og har fast vakttid en gang i uka. Vaktordningen rullerer i advokatnettverket, og tilbudet er gratis. Bokollektivets ansatte og beboere kan også benytte seg av dette tilbudet.

Bokollektivet tar imot student hvert semester. Siden Bokollektivet fortsatt er i utvikling, har vi god nytte av de innspill studentene måtte komme med. i 2010 har vi hatt studenter, henholdsvis fra Diakonhjemmets høgskole og fra Høgskolen i Agder.

Bokollektivet holder foredrag og innlegg på forespørsel om målgruppen. I 2010 har Bokollektivet hatt presentasjoner på:

- Familiesenter
- Diverse arrangementer på Sri Lanka
- Gatenær konferansen
- Nettverksmøte og studiebesøk for tiltak knyttet til Nasjonal Plan i regi av Bufdir
- Konferanser knyttet til temaet tvangsekteskap og æresrelatert vold i regi av IMDi i Oslo og Bergen
- Opplæring for nyansatte og frivillige ved Oslo Krisesenter
- Primærmedisinsk verksted

Våren 2010 fikk Bokollektivet midler fra Bufdir for å skrive en rapport om det faglige arbeidet i Bokollektivet. Rapporten "Første dag var jeg redd, men glad også. Bokollektivets faglige tilnærming i arbeidet med minoritetskvinner utsatt for tvangsekteskap" var ferdig trykket november 2010. Kvinner som bor eller har bodd i Bokollektivet har spilt en viktig rolle i utformingen av rapporten gjennom bidrag som innspill til teksten, intervjuer, tegninger og dikt.

Rapporten ble ført i pennen av Jane Dullum i samarbeid med ansatte og beboere i Bokollektivet. Målet med rapporten var å synliggjøre erfaringer Bokollektivet har opparbeidet seg med denne målgruppen.

Ansatte og beboere har også i 2010 blitt intervjuet av aviser, radio, tv, bøker og ukepresse.

5 Belegg og særlig tilrettelegging

5.1 Belegg

Det er registrert 36 henvendelser til Bokollektivet i 2010. Bedre rutiner for rapportering vil bli prioritert i 2011, da vi vet at vi dessverre ikke har klart systematisk å registrere alle henvendelser i 2010.

Selv om Bokollektivet ikke har ledig plass blir ingen avvist. Ved akutt behov for beskyttelse henviser vi til Oslo Krisesenter. I andre tilfeller henviser vi videre til f. eks Røde Kors-telefonen om tvangsekteskap, Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, Brobyggerprosjektet eller andre i hjelpeapparatet.

Vi har til nå brukt de samme registreringsskjemaene som Oslo Krisesenter, men disse er ikke godt egnet for oss. Det er gjort flere henvendelser til Bufdir med spørsmål om hvordan vi skal registrere og lage statistikker.

Bokollektivets ansatte har informasjonssamtaler med aktuelle kvinner som ønsker hjelp av eller plass i Bokollektivet. I mange av tilfellene kommer vi til kvinnens skole eller møter dem på nøytrale steder som f. eks en kafé. Dette både fordi det ofte er lettere for kvinnen å møte oss i

skoletiden på en rådgivers kontor, men også for å holde Bokollektivets adresse mest mulig hemmelig.

Også unge menn tar kontakt, og vi stiller også opp på informasjonssamtaler med dem, da med leilighetsprosjektet som mulig tilbud. Etter at krisesentertilbudet for menn ble opprettet, vil det være aktuelt med et samarbeid mellom disse to avdelingene om oppfølging av menn i denne målgruppen.

I 2010 har det bodd 17 kvinner i Bokollektivet:

Oppvokst i Norge	8
Nyankomne	2
Annet	7
Til sammen:	17

”Annet” i denne sammenheng betyr at kvinnene kan ha kommet til Norge i ungdomstiden enten som asylsøkere sammen med sin familie eller på familiegjenforening med en eller begge foreldre. Det kan også bety at mange flyttinger mellom land har ført til en uavklart oppholdstillatelse og/eller statsborgerskap. Det omfatter også at kvinnen har bodd store deler av sin barndom i Norge, men har blitt flyttet til hjemlandet av familien i lange perioder. En av kvinnene har statsborgerskap fra et annet europeisk land.

3 av kvinnene bodde i starten ikke fysisk i Bokollektivet, men på Oslo Krisesenter. De ble fulgt opp av personalet i Bokollektivet, i påvente av ledig plass i Bokollektivet.

Etnisk bakgrunn:	
Pakistan	6
Irak/kurdisk	1
Kuwait	1
Sri Lanka	2
India	1
Tyrkia	2
Afghanistan	4
Til sammen	17

13 kvinner flyttet ut fra Bokollektivet i løpet av 2010:

Utflytting:	
Andre tiltak på Nasjonal Plan	3
Leid bolig Oslo/omegn	4
Utlandet	1
Hjem til familie	2
Fosterfamilie/ hybelvertsfamilie	2
Til venner	1
Til sammen	13

Ad belegg, etnisk bakgrunn og utflytting i leilighetsprosjektet: Se egen prosjektrapport fra prosjektet.

"Dagbrukere" / oppfølging etter utflytting

Bokollektivets ansatte har i 2010 fulgt opp 18 tidligere beboere. Flere av dem trengte omfattende oppfølging. Antall oppfølginger har variert fra 1 til 46, gjennomsnittlig har hver av dem hatt 8 oppfølginger.

Bokollektivet har arrangert sommerfest og førjuls - samling der også tidligere beboere blir invitert. Dette har ikke blitt registrert som "oppfølging". Tidligere beboere blir også invitert på sommerturen vi har hvert år. I 2010 var 2 tidligere beboere med på hele hytteturen, og flere var innom på dagbesøk.

Oppfølging av tidligere beboere kan variere i intensitet og mengde. I starten etter en utflytting trenger de fleste noe støtte og oppfølging, og vi utarbeider en 3 måneders oppfølgingsplan. Hensikten er å ha klare avtaler med den enkelte om hva oppfølging består av og en avtalt nedtrapping av oppfølgingen. Alle tidligere beboere kan når som helst ta kontakt med Bokollektivet hvis det skulle oppstå situasjoner hvor de trenger og ønsker hjelp. Slike situasjoner kan erfaringsmessig variere fra hjelp til å forstå et vedtak fra sosialkontoret til forverring i psykisk helse eller endringer i trusselbildet. Flere henvender seg også for en enkelt støttesamtale, eller for å hilse på oss.

Alle beboere vi har en eller annen form for kontakt med mottar en hilsen fra Bokollektivet i forbindelse med jul og fødselsdag. Dette blir ikke registrert som oppfølging, men er vårt ønske om å la kvinnene forstå at vi tenker på dem og håper de har det bra. Dette gjør vi også når tidligere beboere f. eks har giftet seg eller fått barn.

5.2 Barn og unge

Det har til nå ikke bodd mødre med barn i Bokollektivet, Ved henvendelser som gjelder mødre med barn vil disse eventuelt bli henvist til leilighetsprosjektet, da Bokollektivet ikke er tilrettelagt for barn. Det er utarbeidet egne rutiner for best mulig å kunne ivareta barnets rettigheter og behov.

5.3 Funksjonshemmede

Oslo Kriesesenter er tilrettelagt for bevegelsehemmede. Det er innlagt heis, og et rom er tilrettelagt for rullestolbrukere. Bokollektivet er derimot ikke godt tilrettelagt for bevegelsehemmede, da vi er lokalisert i en toppetasje, med heis kun til etasjen under. Rommene er forholdsvis små.

5.4 Eldre

Beboerne i Bokollektivet er unge kvinner, hovedsakelig i alderen 18-25 år. I leilighetene kan det bo kvinner, menn og par. Alderen på disse har i hovedsak vært 18-27 år.

5.5 Kvinner med minoritetsbakgrunn

Alle beboerne i Bokollektivet og leilighetsprosjektet har minoritetsbakgrunn.

5.6 Sikkerhet

Sikkerhet er et sentralt tema i oppfølgingen vår og angår alle brukerne. Vi tenker oss at sikkerhetsarbeid kan deles inn i **ytre rammer og indre bevisstgjøring**. Med de ytre rammene mener vi alle tiltak som man kan sette inn rundt beboeren, ofte i samarbeid med andre som f. eks politi og advokater. Av

slike tiltak kan vi blant annet nevne anmeldelse, besøksforbud, voldsalarm, navneendring og hemmelig adresse. Disse tiltakene er viktige, men mister sin betydning dersom vi ikke parallelt fokuserer på den indre bevisstgjøringen hos beboeren. Vi har utarbeidet en mal for sikkerhetsarbeidet som et

utgangspunkt for å sikre at beboerne forstår ansvaret de selv har i sin nye livssituasjon. Beboerne utgjør ofte selv sin største sikkerhetsrisiko ved å ta valg som utsetter dem for fare. Ved å lære dem hvordan de kan tenke sikkerhet i det daglige får de mulighet til å ha bedre kontroll over eget liv og ta tilbake det offentlige rom.

Flere av beboerne i Bokollektivet har fått voldsalarm fra politiet. Tidligere har vi har hatt flere tilfeller hvor voldsalarmen har blitt brukt når kvinnene har oppholdt seg utenfor Bokollektivet. Politiet har i slike situasjoner raskt ankommet og bistått kvinnen. Selv om vi ikke har hatt slike tilfeller i 2010, har vi sett nytten av å arbeide med sikkerhetsaspektet, da vi har erfart at flere av kvinnene har beholdt roen og valgt smarte løsninger i situasjoner hvor de har utsatt for fare.

Kvinnene i Bokollektivet bruker fiktive navn i den tiden de bor hos oss av sikkerhetsmessige hensyn. Adressen til Bokollektivet er også av sikkerhetsmessige hensyn hemmelig.

Leilighetene i leilighetsprosjektet er av samme sikkerhetsmessige hensyn anonyme og er sikkerhetsklarert av politiet. Beboerne får post via prosjektet eller Røde Kors. Nøkler, brev, husleier og kontrakter holdes utenfor Ungbos ordinære arkiv- og forvaltnings-systemer. Se ellers rapport fra prosjektet.

6 Bokollektivets faglige tilnærming og faglige plattform

6.1 Verdigrunnlag

Bokollektivet ønsker å ha et verdigrunnlag som er levende og tydelig, og som oppleves av beboerne. Med det mener vi at verdien av verdiene sees i handling. Hvis beboerne ikke opplever at personalet behandler dem med likeverd og respekt, er det personalets ansvar å justere sine handlemåter.

Vi ønsker at grunnverdiene våre skal være levende i Bokollektivet. Disse grunnverdiene er: **respekt, likeverd og troen på at endring alltid er mulig**. Vi kan ikke forandre andre, vi kan kun forandre det vi gjør i forhold til dem.

Bokollektivet bygger grunnlaget i arbeidet med kvinnene på en humanistisk fagteori. Tilnærmingen er prosessorientert, opplevelsesorientert og relasjonsorientert. Personalet i Bokollektivet ønsker å ha Empowerment som et perspektiv i samarbeidet med kvinnene.

6.1.1 Relasjon og relasjonskompetanse

Bokollektivet legger stor vekt på relasjoner og relasjonsbygging. Personalet skal inneha eller utvikle en profesjonell relasjonskompetanse. Dette betyr:

- Evnen til å se den enkelte på dens egne premisser, og å tilpasse sin egen adferd, uten dermed å legge fra seg lederskapet.
- Evnen til å være autentisk i kontakten.
- Evne og vilje til å påta seg det fulle ansvaret for relasjonens kvalitet.

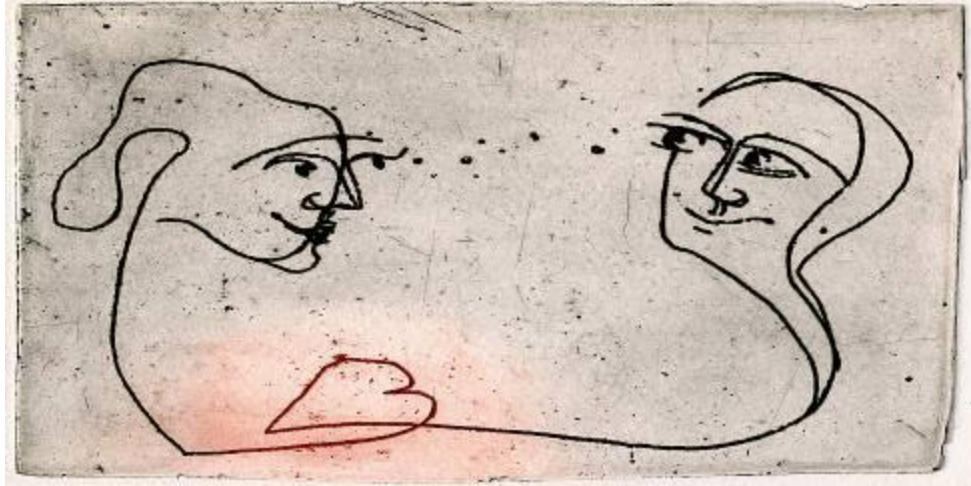
(Juul og Jensen, 2003)

Vi bruker også Jan Spunkelands definisjon på relasjonskompetanse:

”Ferdigheter, evner, kunnskaper og holdninger som etablerer, utvikler, vedlikeholder og reparerer relasjoner mellom mennesker”

Tillit er bærebjelken i alle relasjoner, og tillit kan, i følge Spunkeland (2005) splittes opp i 5 dimensjoner:

- Integritet: samsvar mellom tale og handling.
- Kompetanse: faglig kunnskap og mellommenneskelig kunnskap.
- Konsistens: Forutsigbarhet, enhetlig opptreden og konsekvens.
- Lojalitet: villighet til å stille opp for en annen person og støtte vedkommende.
- Åpenhet: Ærlig og sannhetstro opptreden.

Vi tror at kvaliteten på relasjonen til den enkelte kvinne vil være avgjørende for hennes trivsel og utvikling. Personalet skal fremstå som personlige, forutsigbare og ærlige i kontakten med den enkelte kvinne. Vi ønsker å formidle respekt og aksept. Det betyr ikke at vi alltid er enige, men at vi skal vise respekt i måten vi formidler uenighet.

Personalet i bokollektivet må forstå at vi for mange av kvinnene fremstår som autoritetspersoner. Deres erfaring er ofte at det ikke er lurt at autoritetspersonene vet alt om dem. De vil ofte prøve å gi oss et "glansbilde" av hvem de er. Det er personalet sitt ansvar å jobbe med relasjonen til den enkelte på en slik måte at kvinnen får tillit til oss.

Kvinnene har en fast kontaktperson. Kontaktpersonen er den som kjenner kvinnen og saken hennes best. Kontaktpersonen er i samarbeid med kvinnen ansvarlig for at kvinnen får den hjelp og støtte hun skal ha, og at det øvrige hjelpeapparatet blir kontaktet. Det foreligger egne rutiner for kontaktpersonansvaret.

6.1.2 Regler og bestemmelser

Kvinnene i Bokollektivet kommer fra svært autoritære familier. De har opplevd at slekten og familiens ære er viktigere enn deres liv. Det er de med høyest status i familien som bestemmer. De vil da tilsynelatende adlyde, men også finne måter å omgå regler og påbud, eller de vil være ulydige og gjøre opprør mot regler og normer. Personalet i Bokollektivet bestreber seg derfor på å fremstå som personer som er til å stole på, som ikke vil ta valg for kvinnene eller over hodet på dem, og som først og fremst er samarbeidspartnere og ikke personer av høyere rang.

Personalet i Bokollektivet vil alltid være i en maktposisjon i forhold til beboerne. Dette ligger i våre roller. Vi prøver likevel å redusere vår makt mest mulig, og la kvinnene få størst mulig og reell makt i sitt eget liv.

Vi ønsker å ha et minimum av regler og påbud. Ingen regler blir introdusert uten at det følger en forklaring på hvorfor dette er en nødvendig regel. Eksempel på nødvendige regler kan være regler og rutiner i forhold til brannsikkerhet. Personalet velger i større grad å involvere seg i kvinnenes liv, tanker og følelser, slik at vi får mulighet til å kunne hjelpe kvinnene med å se ulike konsekvenser av de små og store valgene de tar.

6.1.3 Omsorgsfullt konfronterende

Bokollektivets ansatte ønsker å være "sparringspartnere" for kvinnen. De skal være trygge på at vi sier det vi mener, men at avgjørelsene er deres. Vi mener at det er viktig at våre konfrontasjoner blir omsorgsfulle, fordi vi tror at omsorg uten konfrontasjon lett blir en behagelig, beskyttende barriere, som forhindrer utvikling. Konfrontasjon uten omsorg mener vi kun fører til aggresjon og forsvar.

For å kunne være omsorgsfullt konfronterende kreves det følgende kompetanser:

- Evnen til å skape kontakt til deltakerne på en måte som gir lyst til å lytte og reflektere – hos alle, inklusiv en selv
- Beherskelse av det personlige språket, dvs. å kunne uttrykke sine egne opplevelser og behov uten å krenke andre
- Å kunne være personlig tilstede, dvs. å ture og vise sine egne holdninger, følelser, styrker og svakheter
- Å kunne ha sin oppmerksomhet både på det som skjer blant deltagerne, og på de tanker og følelser det setter i gang hos en selv
- Å kunne utvikle sin egen stil

6.2 Målgruppens utfordringer

Å ta valg

- Kvinnene har opplevd liten grad av medbestemmelse over eget liv. De kan syns det er vanskelig, nesten umulig å ta egne valg og der igjennom stole på seg selv.

En "plutselig frihet"

- Før var det familien som tok avgjørelser og bestemte over kvinnene. Nå skal kvinnene selv finne ut hva som er best for dem.

Fra lydighet til ansvarlighet/å ta ansvaret for seg selv

- Kvinnene som kommer til Bokollektivet er generelt lite vant til å ta egne avgjørelser. Det at de har rømt hjemmefra oppleves av alle som ekstremt "ulydig". Vi ser at de vet mye om å være lydige eller ikke lydige, men lite om å ta et personlig ansvar for seg selv, sine valg og meninger og sitt eget liv. Med "det personlige ansvar" mener vi " *det enkelte menneskes evne og vilje til å ta ansvaret for sin egen integritet, for sine handlinger, og for de små og store valgene i livet som er en følge av dette*" (Juul og Jensen, 2003).

Ærlighet og sannhet

- Kvinnene i Bokollektivet har ofte lært seg å leve et dobbeltliv. Hjemme prøver de å passe inn ved ikke å si imot autoritetspersoner, og på skolen prøver de å passe inn ved å være en av gjengen. Dette fører til at kvinnene ofte har vanskeligheter med å være ærlige eller fortelle sannheten, både fordi de er redd for hva de ansatte i Bokollektivet skulle mene, men også fordi det er blitt en vane. De strever med å passe inn og bruker sine tidligere lærte strategier for å mestre dette. Det kan være rystende for dem når de ansatte i Bokollektivet forventer sannhet og ærlighet, og viser kvinnene at de setter pris sannheten. Det er nytt for mange av kvinnene at andre kan like dem uansett hva de mener, tenker eller føler.

Psykisk og fysisk helse

- Mange av kvinnene har en rekke psykosomatiske plager når de flytter inn i Bokollektivet. Det kan være hodepine, smerter i skuldre og ledd, søvnproblemer og lignende. I tillegg har mange av dem vært utsatt for mye vold og traumer, og kan derfor være traumatisert. Flere kan ha suicidale tanker og utføre selvskadning. Det har også vært tilfeller hvor vi har måttet få bistand fra psykiatri og psykiatrisk legevakt.

Økonomistyring

- Mange av kvinnene har ikke selv hatt ansvar for økonomi, selv om de har hatt jobb og egen inntekt.

"Papirjungelen"

- Når kvinnene flytter inn i Bokollektivet er det alltid en mengde papirer som skal ordnes. Det kan være søknad om sosialhjelp, oppholdstillatelse, advokatbistand, navneendring, ny bankkonto. Dette tar ofte svært mye tid,

spesielt i begynnelsen. Mange av kvinnene har ikke oversikt på hva de må ordne og har heller ikke tatt hånd om slike ting før.

Venner og kjærester

- Å finne seg gode venner og kjærester som viser respekt og ikke utnytter, kan være vanskelig, når man ikke gradvis har fått lov til å prøve å feile på dette området.

Livet i Bokollektivet

- Kan være godt og vondt. Vennskap og tilhørighet oppstår, men også konflikter og misunnelse. Alle som bor i kollektivet har sine områder de sliter med og arbeider med, og dette gjør at kvinnene i perioder kan være svært sårbare. Kvinnene skal også lære seg å stole på andre, samtidig som de skal passe på seg selv og lære seg noe om hvem de ikke kan stole på.

6.3 Bokollektivets tilbud for kvinnene

6.3.1 Individuelle tilbud for kvinnene

- Alle kvinnene blir fulgt opp på alle områder hun ønsker hjelp til av sin faste kontaktperson. Kvinner har jevnlig samtaler med sin kontaktperson og det utarbeides en handlingsplan.
- Ved behov hjelper kontaktpersonen kvinnen med å komme i kontakt med psykolog. For det meste har Bokollektivet benyttet seg av tilbudet som det tidligere Brobyggerprosjektet ved Aker familievernkontor har. Etter at

Brobyggerprosjektet ble avsluttet har flere terapeuter ved ulike kontor i Oslo blitt skolert til å kunne ta i mot våre beboere. Vi har i 2010 opplevd at det ikke har vært kapasitet til å ta i mot alle våre beboere som har vært i behov av det.

For våre beboere har tilbudet vi har hatt gjennom Brobyggerprosjektet vært svært verdifullt av flere grunner:

- Det har vært lettere for beboerne å ta i mot et tilbud om terapeutiske samtaler med personer de ansatte i Bokollektivet kjenner og kan anbefale.
- Kontaktpersonen i Bokollektivet har vært med på den første samtalen hvis dette har vært ønskelig
- Samtalene kan foregå i Bokollektivet når dette av sikkerhetsmessige hensyn har vært nødvendig.
- Kvinnene har ikke måtte prestere på noen måte for å kunne få et tilbud
- Det har vært et nært samarbeid mellom personalet i Bokollektivet og terapeuten, noe som fører til et mer helhetlig tilbud for kvinnen.

Vi håper derfor på at det vil bli en økt kapasitet på dette området i 2011, slik at vi kan fortsette å benytte oss av et svært godt og hensiktsmessig tilbud.

- Alle kvinnene får, som før beskrevet, tilbud om oppfølging etter utflytting og det blir laget en individuell oppfølgingsplan.

6.3.2 Tilbud for gruppa

Bokollektivet benytter seg av målrettet miljøterapi, ved systematisk bruk av det psykologiske, sosiale og fysiske miljøet, i den hensikt å fremme kvinnes læring og utvikling (Larsen og Selnes). I tillegg mener vi at miljøterapi handler om å være sammen med den andre på en måte som fører til at den andre får det bedre.

Vi har en rekke tilbud for hele gruppa:

Kurs/temamøter

Det blir jevnlig avholdt kurs og temamøter i Bokollektivet. Temaene har blant annet vært: "Hva er en god venn?", "Hva er en god kjæreste?", "Ære og respekt", "Tro og overtro", "Kropp og seksualitet", "Personlig ansvar", "Gode søvnvaner",

kosthold, helse og førstehjelp. Kursene er lagt opp med både undervisning og oppgaver og øvelser, diskusjon og samtaler.

I 2010 ble kvinnene i Bokollektivet kurset av en ekstern kursholder i å male bilder. Kurset avsluttes med en intern utstilling på begynnelsen av 2011.

Yoga/trim

Vi viser kvinnene hvordan fysisk helse og fysisk aktivitet kan avhjelpe noen psykiske plager, som f. eks søvnproblemer, samt gi "pauser" fra tunge tanker i hverdagen. Yogaen lærer kvinnene blant annet ulike måter å slappe av på.

Matlagingsgruppe

Mange av kvinnene er svært dyktige kokker, mens andre kan lite om matlaging. Matlagingsgruppa gir muligheter for å lære fra seg og lære av noen. Samtidig er det et sosialt og uformelt fora hvor vi kan snakke om økonomi, helse og ernæring.

Hobbygruppe

Bokollektivets ansatte introduserer kvinnene for ulike former for hobby og håndarbeid. Vi ønsker å stimulere til kreativitet og mestring. Samtidig lærer vi hverandre ulike skikker og tradisjoner.

Felles frokost

Kvinnene har ofte vanskeligheter med å stå opp om morgenen fordi de sliter med å sove godt. Mange har mareritt, mens andre får tunge tanker når de skal legge seg. Kvinnene blir derfor alltid vekket om morgenen til en felles frokost. Her blir dagens planer diskutert, samt ulike temaer som dukker opp for eksempel gjennom nyhetsbildet.

Feiring av høytider

Bokollektivets holdning er at tradisjoner og religion er viktig og vi feirer derfor alle slike begivenheter så tradisjonelt som mulig, uansett om det er Id eller jul.,

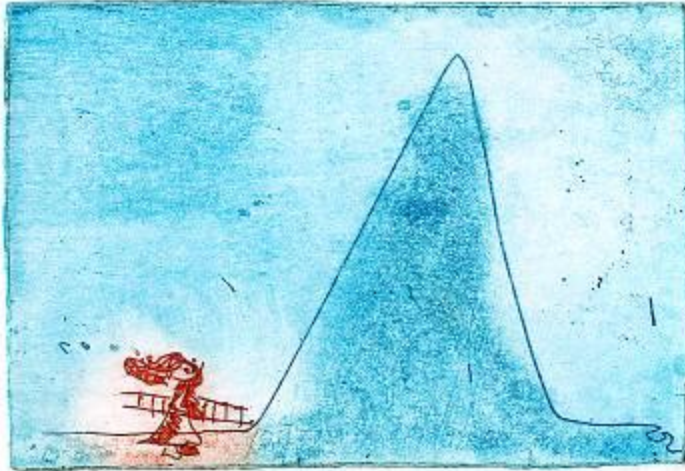
Beboermøte

Blir avholdt hver uke. Alle ansatte og beboere er til stede og alle kan melde saker. Både konflikter, beskjeder og gode nyheter blir tatt opp her.

Konfliktarbeid

Kvinnene i Bokollektivet har liten erfaring med at det vil hjelpe å "snakke om problemene". I Bokollektivet tar vi tak i små og store konflikter, og ser på det som

en læring i å håndtere konflikter i livet. Alle skal bli sett, hørt og forstått, og målet er at den enkelte skal kunne snakke om hvordan det er for henne, uten å anklage andre.

Turer

Bokollektivet arrangerer turer for beboerne stort sett hver helg. Kvinnene har vært på grillturer i skogen, på øyene i Oslofjorden, på museer, på fisketurer og Tusenfryd. Det er blitt en tradisjon med sommertur for beboere og tidligere beboere. Også sommeren 2010 ble det arrangert en ukes hyttetur for

daværende og tidligere beboere. Bokollektivet søker støtte fra krisesentersekretariatet og andre for å kunne gjennomføre disse turene.

Vi har også fått låne hytter gratis, noe som muliggjør slike turer sett fra et økonomisk perspektiv. For mange av kvinnene er dette verdifulle opplevelser, som både styrker samholdet, og for mange er en førstegangsopplevelse.

Norskundervisning

I påvente av plass på norskopplæring kan Bokollektivet benytte seg av lærere tilknyttet Oslo Krisesenter. Her kan kvinnene få en individuelt tilpasset plan for sin norskopplæring. For de som er vokst opp i Norge og skal ta videregående eller høyere utdanning, har også lærerne vært behjelpelig med å lage lese og studieplaner for den enkelte. Dette tilbudet ble benyttet også i 2010.

Utflytting

Ved utflytting har Bokollektivet fått sine egne tradisjoner. Alle som flytter ut har en siste samling med alle ansatte og beboere. Dette er en feiring av at kvinnen skal gå videre i livet sitt. Samtidig er det også en avskjed. Alle som er til stede forteller kvinnen som flytter hva hun har betydd for dem, og hun gjør det samme til dem. Alle har også skrevet, tegnet og laget et kort som kvinnen får med seg i et "album", sammen med bilder som er tatt av henne i ulike aktiviteter. Av sikkerhetsmessige hensyn får de ikke med seg bilder av de andre beboerne. Vi tror at kvinnene med denne feiringen får gitt og tatt imot en god avskjed. De får en øvelse på å si noe til andre som er følelsesmessig og viktig. Kvinnen som

flytter får mange gode ord og ønsker med seg. De fleste av kvinnene i Bokollektivet har ikke fått tatt en avskjed med sine familier da de rømte fra dem. Gjennom gode avskjeder med andre, håper vi at de også samtidig får bearbeidet noe av sin sorg over den manglende avskjeden med sine familier.

6.3.3 Beboernes medvirkning

Bokollektivets beboere er i stor grad involvert i det daglige livet i bokollektivet.

Gjennom beboermøte, referansegruppe og evaluering ved utflytting får de mulighet til å gi konstruktiv tilbakemelding til personalet og personalets måte å jobbe på. Denne dialogen med beboerne er noe Bokollektivets ansatte setter stor pris på, og ønsker å bruke for å utvikle seg i jobben.

Referansegruppa er satt sammen av tidligere beboere, daglig leder ved Oslo Krisesenter og seksjonsleder ved Bokollektivet. Referansegruppa har jevnlig møter hvor generelle saker og dilemmaer blir tatt opp. Referansegruppa har prøvd ut evalueringsskjemaet som kvinnene får ved utflytting, og gitt konstruktiv tilbakemelding på utformingen av skjemaet. Referansegruppa kan også invitere andre utenifra for å øke samfunnets kunnskap om kvinner i målgruppa. I 2010 har medlemmer av referansegruppa bidratt i forbindelse med utarbeidelse av rapporten "Første dag var jeg redd, men glad også", både gjennom intervju og som medlemmer i styringsgruppa, samt gitt intervjuer til journalister. Fra Bokollektivets side er et av hovedmålene med referansegruppa å fastholde brukerperspektivet.

Bokollektivet er opptatt av å gi kvinnene en stemme. Vi ønsker å legge til rette for at kvinnene har mulighet til å ytre seg til tross for at de ikke har muligheter til å

kunne stå frem offentlig. Vi bruker både referansegruppa og andre av tidligere eller nåværende beboere som rådgivere, f. eks i forhold til presentasjoner. Bokollektivet holder.

Kvinnene i Bokollektivet har siden Bokollektivets oppstart deltatt på kurs som f. eks i regi av Mira senteret: "Tvang er ikke min kultur", de har uttrykt seg gjennom tegneserier, dikt, fortellinger, film og bilder og rapporten, og nå med en kunstutstilling.

Vi oppfordrer og legger til rette når kvinnene ønsker å uttrykke seg gjennom kreative former, som for eksempel maling og skriving. Vi ønsker også å videreformidle det de uttrykker til utenforstående innenfor de rammene sikkerheten setter.

6.3.4 Oppbevaring av private eiendeler

Kvinnene har mulighet til å oppbevare private eiendeler på sitt eget rom, hvor de har egen nøkkel. Papirer, pass og lignende kan bli oppbevart i Bokollektivets arkivskap, hvis kvinnen ønsker dette. Kvinnene disponerer sin egen økonomi.

6.3.5 Medisinsk tilsyn og behandling

Bokollektivet benytter seg av det offentlige helseapparatet:

- Fastlegeordning
- Aker familievernkontor, Brobyggerprosjektet
- DPS- distriktpsikiatrisk poliklinikk
- Legevakt

Bokollektivet har førstehjelpsutstyr, og har gitt kvinnene opplæring i bruk av dette.

7 Oppbevaring og behandling av personopplysninger

7.1 Saksmapper og rapportsystem

Hver beboer har sin egen saksmappe i et beboerarkiv. Beboerarkivet er i et låsbart, brannsikkert stålskap, og nøkkelen til dette oppbevares nedlåst i et annet låst rom. Arkivskapet er plassert i en låst bod inne på avdelingen. Beboerne har ikke tilgang til dette rommet annet enn sammen med personalet. Beboerarkivet

inneholder mapper for de beboerne som har vært innskrevet de siste 2 år. I henhold til konsesjonen fra Datatilsynet, vil mappene deretter bli makulert. Bokollektivet skriver dagrapport på alle beboere. Vi unngår å bruke andre beboeres navn i den enkeltes rapport, da beboerne har full innsynsrett i egne rapporter.

Bokollektivet har en intern dagbok, "Den gule boka", der alle avtaler både for beboere og ansatte føres inn.

Bokollektivet skriver kun saksreferat fra sine teammøter. Drøftelser av enkeltsaker blir ikke referert.

Både rapportperm og "Den gule boka" oppbevares på personalkontoret. Døra til dette rommet er vanligvis låst. Hvis døren av en eller annen grunn står åpen, låses denne permen ned.

7.2 Data

Bokollektivet benytter seg av dataverktøy. Alle ansatte har egne områder, med eget passord på PC 'en. Datamapper på tidligere beboere blir slettet ved utflytting.

7.3 Fax og post

Fax skal ikke brukes til å sende klientopplysninger. Alt som inneholder klientopplysninger sendes pr post.

8 utfordringer

8.1 Plass i tiltakskjeden

Bokollektivet er et av få tilbud av sitt slag i hele Norge. Bokollektivet er etter vår mening et viktig ledd i samfunnets tilbud om hjelp til kvinner i denne målgruppa, men også som et tiltak der de ansatte utvikler stor kunnskap om hvem disse kvinnene er, og kompetanse på hvordan møte og hjelpe dem.. Det er derfor viktig å definere og formalisere Bokollektivets plass i tjenestetilbudet for unge kvinner og menn som er utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold i Oslo og Norge.

Bokollektivet har etter hvert opparbeidet seg mye kunnskap og erfaring med kvinner utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold og kan på bakgrunn av dette drive forebyggende arbeid, informasjonsvirksomhet, politisk påvirkning og arbeid for øke kunnskapen på dette området.

8.2 Nasjonal plan; handlingsplan mot tvangsekteskap

Slik bokollektivet har fremstått det siste året, har inntak til Bokollektivets plasser vært styrt av Oslo Krisesenter og Bokollektivet selv. Kompetanseteamet mot tvangsekteskap har vært en nær samarbeidspartner og foretatt både trusselvurderinger og bistått i overflytting av beboere til andre deler av landet ved behov.

Fra 2011 vil Kompetanseteamet mot tvangsekteskap overta ansvaret for inntak til Bokollektivet. Det er viktig at man i forbindelse med denne omorganiseringen klarer å opprettholde det fleksible tilbudet som Bokollektivet har opparbeidet siden 2007. Når kvinnene i målgruppen først tar steget med å bryte med sin familie, er de i reell fare og i akutt krise, det er derfor viktig at det fortsatt er lav terskel for inntak og at de raskt kan tas inn.

Det er viktig at vi sammen med Kompetanseteamet mot tvangsekteskap utarbeider gode rutiner for inntak og opprettholder det gode faglige samarbeidet. Dette er et prioritert arbeid i 2011.

8.3 Andre utfordringer

8.3.1 Samarbeid med andre

Kontakten til alle våre samarbeidspartnere styrkes kontinuerlig gjennom det daglige arbeidet. Bokollektivet har også forsøkt å skolere seg med tanke på å kunne utvikle og forbedre samarbeidet til NAV-kontorene. Likevel er samarbeidet fortsatt svært varierende og avhengig av hvem vi møter på. Vi opplever ofte at brukerne i Bokollektivet og leilighetsprosjektet faller mellom flere stoler i det offentlige hjelpeapparatet. I noen tilfeller har vi opplevd at NAV-kontoret kvinnene henvender seg til ikke tror på historien deres, eller mistenkeliggjør hensikten de har.

En utfordring som har dukket opp spesielt for leilighetsprosjektet er at enkelte NAV-kontorer mener at beboere som går på videregående skole, skal ta opp studielån for å dekke kostnadene ved å være i behov av hjelp fra prosjektet. Selv med fullt stipend og studielån vil de færreste av beboerne klare utgiftene med egen bolig uten å skaffe seg deltidsjobb ved siden av skolen. Flere av våre beboere har også gjeld fra før, fordi foreldrene har tatt opp lån i deres navn.

Etter vår mening er det ikke rimelig at unge mennesker skal måtte sette seg i gjeld for å få hjelp i en livssituasjon som er vanskelig og som den norske regjering har laget en handlingsplan for å forebygge og bekjempe.

Mulig løsning

Bokollektivet fortsetter å gjøre oppmerksom på brukergruppas livssituasjon og de utfordringer denne gruppa har.

Vi intensiverer samarbeidet om målgruppen og utveksler gjensidig informasjon om mandat.

Vi ønsker at regjeringens handlingsplan mot tvangsekteskap er tydeligere i hvordan hjelpeapparatet kan løse slike utfordringer.

8.3.2 Ensomhet etter utflytting

Mange av de som er flyttet ut fra Bokollektivet eller leilighetene opplever stor ensomhet. Vi opplever ofte at brukere av begge tilbudene uttrykker savn til

familien under oppholdet i tiltakene, og dette savnet blir ofte forsterket etter utflytting. Voksne kvinner vi har vært i kontakt med, som har brutt med familiene sine for mange år tilbake, uttrykker at det de hadde behov for i denne situasjonen var gode rollemodeller. Vi har også fått flere henvendelser den siste tiden fra kvinner som ønsker å bli kjent med andre i samme situasjon. Bokollektivet har i lang tid hatt fokus på nettverk, men sikkerhetsaspektet i arbeidet med denne gruppen vanskeliggjør ofte nettverksarbeid. Vår erfaring er at ensomhet og savnet etter familien ofte kan føre til ønske om å flytte hjem, til tross for at forholdene i familien ikke er endret.

Som før nevnt har Bokollektivets ansatte fulgt opp 18 tidligere beboere i 2010. Brukernes ensomhet etter utflytting viser seg også i et ønske om mye kontakt og oppfølging fra de ansatte i Bokollektivet. Disse ønskene kan være vanskelig å imøtekomme da vi som oftest har fullt belegg. Det er viktig å ha forståelse for at disse brukerne har brutt totalt med sin familie og sitt nettverk. Det er store sjanser for at de drar tilbake til familien hvis ensomheten blir for stor. De kan ha god nytte av å ha kontakt med ulike deler av hjelpeapparatet, men vi erfarer at de også trenger den tette relasjonen til Bokollektivet lenge etter utflytting.

Mulig løsning

Bokollektivet har søkt IMDi – Integrering- og mangfoldsdirektoratet om midler til å etablere et nettverk for denne målgruppen. Det er søkt om to 50 % stillinger; en prosjektleder og en prosjektmedarbeider, helst med egen erfaring fra dette området. Hvis midlene blir tildelt Bokollektivet, vil dette kunne bidra til både å minske ensomhet, bygge opp nettverk og også avdekke andre behov denne gruppa vil kunne ha.

8.3.3 Psykisk helse

Kvinnenes psykiske helse er ofte en utfordring I noen tilfeller har kvinnen vært for dårlig til å kunne nyttiggjøre seg tilbudet i Bokollektivet, men for "frisk" til å kunne få annet tilbud i det psykiske helsevesenet. Det finnes da ingen alternativer annet enn å flytte i egen leilighet.

Vi ser også at kvinnene trenger, og nyttiggjør seg terapitilbud. Samarbeidet med Brobyggerprosjektet har fungert svært godt for Bokollektivet. Brobyggerprosjektet har i 2010 hatt begrenset kapasitet og ble i tillegg avsluttet som prosjekt. Dette har resultert i at kvinnene i Bokollektivet ikke har fått den psykologhjelpen de har vært i behov av.

Flere familievernkontor skal ha opparbeidet seg kompetanse gjennom Brobyggerprosjektet for å kunne imøtekomme denne brukergruppa, men vi ser at noen av brukerne ikke klarer å nyttiggjøre seg et tilbud på et familievernkontor. De trenger et "tyngre" tilbud som er erfarne med problematikken og dens spesielle utfordringer og som kan gi et helhetlig psykiatrisk tilbud.

Mulig løsning

Det søkes om prosjektmidler for å utrede behovet i gruppa og utvikle samarbeid med aktuelle instanser i det offentlige hjelpeapparatet.

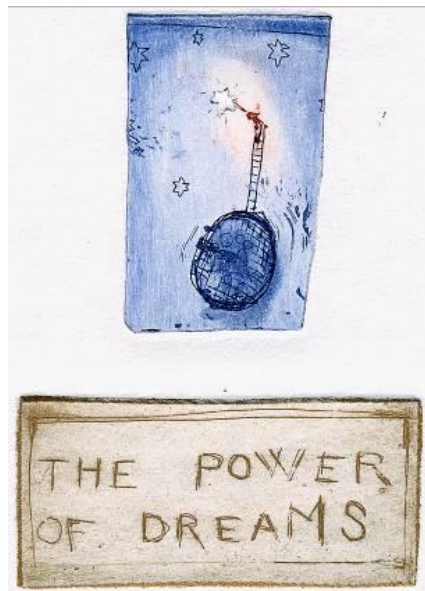
Vi fortsetter samarbeidet med familievernet for bedre hjelp til brukergruppa.

8.3.4 Registrering og dokumentering

Bokollektivet har lenge ønsket å registrere og dokumentere kvinnenes situasjon og det arbeidet som gjøres med å hjelpe dem. Til nå har vi ikke hatt gode nok registreringsskjemaer. Vi har brukt Oslo Kriसेnters registreringsskjemaer, men disse er ikke godt nok egnet for bruk i Bokollektivet. Vi har utarbeidet egne evalueringsskjemaer for beboere som flytter ut, men mangler tilpasset registreringsskjemaer tilsvarende de som blir brukt krisesentrene.

Mulig løsning

Vi utarbeider tilpassede skjemaer for bruk i Bokollektivet.

Bokollektivet, Oslo 2011